

АБЕТКА

інклюзивності
та толерантності

2020

читай із teza.in.ua
ISBN 978-966-421-279-0

Скорочення, що вживаються у тексті

ВООЗ - Всесвітня організація охорони здоров'я
ІП - інтелектуальні порушення
Конвенція про права Озі - Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю
МКФ - міжнародна класифікація функціонування, інвалідності (обмежень життєдіяльності) та здоров'я
РАС - розлади аутистичного спектру

Абетка інклюзивності і толерантності,, підготовлена громадською організацією „Соціальна синергія,, за підтримки Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні. Точка зору, відображена у даному виданні (фільмі, телепрограмі тощо), може не співпадати з офіційною позицією уряду США.

Абетка інклюзивності і толерантності,, надрукована шрифтом Inclusion.UKR, який був розроблений ГО „Соціальна синергія,, у партнерстві з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ).

Шрифт можна завантажити тут:
<https://social-synergy.org/inclusion-ukr-download/>

EMBASSY OF THE UNITED STATES
KYIV, UKRAINE

видавництво

<https://social-synergy.org/>
<https://www.facebook.com/gosocialsynergy/>

Посилання на джерела

https://www.unicef.org/ukraine/media1461/file/ICF_webinar_booklet.pdf

<https://www.the-village.com.ua/village/knowledge/simple-words/285875-chomu-mi-ne-priymaemo-inakshist>

<https://www.facebook.com/vgocoalition/photos/a.183691281759090/867061730088705/?type=1&theater>

Аутизм, альтернативні засоби комунікації

Аутизм (або РАС) — це стан, який виникає внаслідок порушення розвитку головного мозку і проявляється труднощами у соціальній взаємодії та спілкуванні. Аутизм — не хвороба, а тому не лікується. Проте з часом можна скоригувати і адаптувати людину до соціального життя, у тому числі при звичаїти навіть **невербальних осіб до спілкування за допомогою альтернативних засобів комунікації**, таких як система обміну картинками (Picture Exchange Communication System — PECS — англ.) або дошки Makaton — жестово-символьна система комунікації.

Бар'єр, біопсихосоціальна модель інвалідності

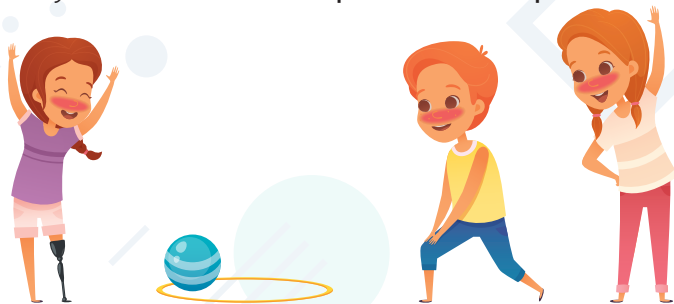
Інвалідність особи проявляється лише при взаємодії з **бар'єрами** – перешкодами у навколишньому середовищі. Ця концепція базується на **біопсихосоціальній моделі**, при якій інвалідність розглядається не лише як наслідок захворювання, а як динамічна взаємодія між станом здоров'я людини, чинниками навколишнього середовища та особистісними факторами. Бар'єрами, які можуть перешкоджати повній та ефективній участі особи з інвалідністю в житті суспільства нарівні з іншими, можуть бути як фізичні перешкоди у вигляді високих порогів, так і законодавство чи ставлення інших людей. Для створення справді інклюзивного суспільства важливо своєчасно виявляти та усувати такі бар'єри.

Довідково: ще однією прогресивною моделлю інвалідності є правозахисна. Особи з інвалідністю визнаються носіями прав, а держава та інші суб'єкти зобов'язані поважати їх.

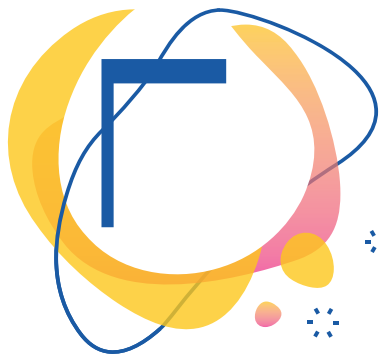
**Визнання,
що дискримінація стосовно
будь-якої особи за ознакою
інвалідності є приниженням
гідності і знеціненням людини
як особистості**

Людині з інвалідністю притаманні такі ж почуття, емоції, бажання, вони наділені такими ж правами, як і решта людей. Неможливість людині на колісному кріслі потрапити до громадського транспорту через його недоступність або відмова у зарахуванні до навчання у школі для дитини з психічними порушеннями – це приклади дискримінації і порушення прав людини. **Визнання, що дискримінація стосовно будь-якої особи за ознакою інвалідності є приниженням гідності і знеціненням людини як особистості,** – перший крок до побудови інклюзивного суспільства та правової держави.

Довідково: „дискримінація за ознакою інвалідності„ означає будь-яке розрізнення, виключення чи обмеження з причини інвалідності, метою або результатом якого є применшення або заперечення визнання, реалізації або здійснення нарівні з іншими всіх прав людини й основоположних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, цивільній чи будь-якій іншій сфері (Конвенція про права ОсІ).

Гідність

Гідність – це важливе поняття в Конституції України, де вона визнається однією з найвищих соціальних цінностей. Жалість, нехтування, цькування, образи – це ставлення, що принижує гідність людини з інвалідністю, а тому є неприйнятними в інклюзивному суспільстві. Особи з інвалідністю та їхні рідні також наголошують на тому, що вживання зменшувальних і пестливих слів у публічній комунікації посадовців на кшталт „діточки“, „даунята“, „інклюзята“ чи „мамочки“ є неповагою до їхньої гідності. Варто також не забувати, що гідність означає не лише особливе моральне ставлення до людини з боку суспільства, але також і ставлення людини до самої себе. Тому зловживання своїм соціальним становищем, викликання жалості і маніпулювання почуттями є неповагою до самого себе. До речі, останнє твердження стосується не лише осіб з інвалідністю.

Гречність

Ось кілька простих правил **гречного** (ввічливо-го, шанобливого, чемного) спілкування з людьми з інвалідністю:

- не нав'язуйте свою допомогу і не приймайте рішень за особу з інвалідністю — спершу спитайте, чи вона потребує ваших порад і допомоги;
- намагайтеся бути на рівні очей з людиною, яка пересувається на кріслі колісному;
- запитайте дозволу перед тим, як доторкнутися до людини, що має порушення зору;
- поверніться обличчям до особи, що має порушення слуху і чітко промовляйте слова — більшість з них вміє читати „по губах“;
- завжди звертайтеся безпосередньо до людини, навіть якщо поряд присутній супровідник і вам здається, що він вона більш компетентний у вашій розмові;
- не плачте, не бідкайтесь і не розводьте руками. 😊

Дитина з інвалідністю, деінституціалізація

Конвенція ООН про права дитини затвердила, що дитина з інвалідністю має вести повноцінне і достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства. Дуже важливо пам'ятати, що дитина з інвалідністю – це перш за все дитина. Як усім іншим дітям, для повного і гармонійного розвитку їй необхідно зростати в сімейному оточенні, в атмосфері щастя, любові і розуміння. Усвідомивши це, Україна слідом за всіма розвинутими країнами світу розпочала деінституціалізацію – розвиток послуг для дітей і сімей в громаді та закриття інтернатних закладів. Адже шкода від перебування в закладі для дітей з інвалідністю є в кілька разів більшою, ніж для дітей без особливостей розвитку. Кожен з нас може підтримати реформу, наприклад, сприяти участі дітей з інвалідністю в інклюзивному навчанні в дитячих садках і школах, заохочувати спілкуватися з однокласниками і припинити возити подарунки в інтернати на свята.

Еволюція іменувань

„Ідіот. Недоумок. Дебіл. Виродок. Відсталий.“ Уявіть собі, що ці терміни колись були цілком прийнятними щодо осіб з інтелектуальною інвалідністю. Саме так зараз називають людей, які мають порушення розумового розвитку. Цей термін є результатом тривалої боротьби суспільства за пошук належного іменування для осіб з інвалідністю. До 1950-х років у США, зокрема, прийнятним терміном була „розумова відсталість“. Але, не зважаючи на дещо кращу конотацію у порівнянні з попередніми іменуваннями, цей термін також звучить принизливо. Тому у 1992 році Національна асоціація розумово відсталих дітей – відома нині як The Arc in the United States – відмовилась від цього терміну у своїй назві. „Інтелектуальна інвалідність“ – це перший термін, який не викликає ставлення до стану людини як до дефектного психічного процесу (як-от дурний, слабкий, відсталый). Питання зараз полягає в тому, чи зможе термін „інтелектуальна інвалідність“ бути правильно сприйнятий у суспільстві, чи не викликатиме зневажливу усмішку? Цілком імовірно, що еволюція іменувань триватиме.

Євгеніка

Наприкінці XIX – початку XX ст. чимало вчених підтримували псевдо наукову концепцію євгеніки, яка відстоювала думку про те, що суспільство має звільнитися від недосконалих, хворих людей, які не мають права розмножуватись. Десятки тисяч людей з інвалідністю були ізольовані в спеціальних установах закритого типу та піддавалися стерилізації. В нацистській Німеччині ця теорія досягла свого піку, коли прихильник євгеніки Гітлер, керуючись бажанням захистити „вищу арійську расу“, спричинив вбивство понад 200 000 людей з інвалідністю, деякі з них були першими жертвами концтаборів під час Другої світової війни. Мусимо пам'ятати про ці сумні сторінки світової історії, щоб запобігти їхньому повторенню.

Жалість

Найпоширенішою емоцією, коли ми бачимо особу з інвалідністю чи говоримо про неї, є **жалість**. Вікіпедія визначає жалість як одну з форм почуття дискомфорту, що часто набуває виду поблажливого співчуття. Об'єкт жалості сприймається як „жалюгідний“, тобто принижений у своєму нещасному становищі. Проте жалість — це негативна емоція щодо до будь-якої людини, адже принижує її гідність, применшує значення і можливості. Сьогодні маємо безліч прикладів успіху, якого досягли особи з інвалідністю, вони викликають у нас спектр позитивних емоцій: захват, гордість, радість, любов... Будьте позитивними, не принижуйте себе і осіб з інвалідністю своєю жалістю.

Залучення особи до життєвої ситуації

Забезпечення повноцінної та ефективної участі особи з інвалідністю в житті суспільства нарівні з іншими – саме той результат, якого має досягти будь-яка держава. Участь (згідно МКФ) – це залучення особи до життєвої ситуації. Бути залученим – означає виконувати певну діяльність (компетенційна складова), відчуваючи причетність, єдність з колективом (емоційна складова), та маючи автономність та свободу вибору (когнітивна складова). Це три аспекти участі, про які варто пам'ятати, створюючи інклюзивне середовище. Так, в інклюзивному класі повноцінна та ефективна участь дитини з інвалідністю нарівні з іншими забезпечується, якщо вона разом усіма виконує завдання на уроці читання, відповідає на питання вчителя, але використовує книжку написану шрифтом Брайля або жестову мову.

Якщо дитина лише перебуває у класі, але не залучена до активностей, які пропонує вчитель на уроці, – це не є участю або залученням.

Инший

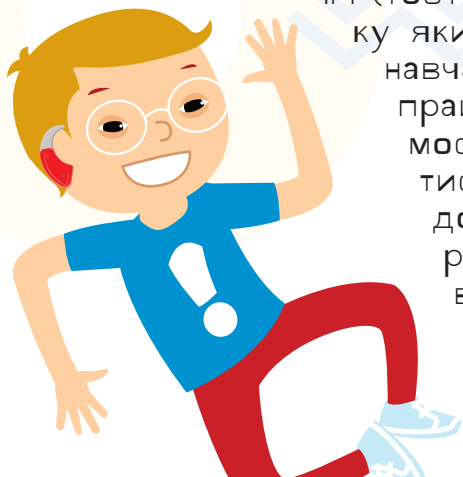
Неприйняття осіб з інвалідністю, виключення їх з суспільного життя часто зумовлено тим, що вони зазвичай відрізняються від більшості людей, які вважаються „нормальними“: поведінкою, виглядом, розмовою тощо. Не такий як я, **инший**, а значить незрозумілий, неправильний, недоречний... Неприйняття інакшості пояснюється різноманітними страхами, пережитими травмами, безсиллям і навіть соромом. Психологи кажуть, що, з еволюційного погляду, здатність до прийняття і терпимості потрібна людям для виживання. Ми вижили як вид завдяки тому, що навчилися між собою домовлятися і сприймати інакшість. Крім того, прийняття інакшості безпосередньо пов'язане з пізнанням себе – щоб навчитися приймати **иншого**, треба починати з прийняття своєї інакшості, себе унікального.

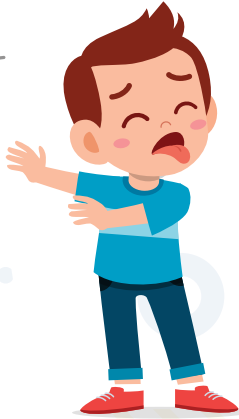
Інвалідність, інтелектуальні порушення розвитку, інклюзія

Конвенція про права Осі визначає, що **інвалідність** є результатом взаємодії, яка відбувається між людьми, що мають порушення здоров'я, і відносницькими та середовищними бар'єрами, і яка заважає їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими. До осіб з інвалідністю належать особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями. Кожна людина, не залежно від порушень розвитку, має право на рівні з іншими брати участь в академічному та суспільному житті. Процес збільшення ступеня участі усіх осіб з інвалідністю у соціумі – це **інклюзія**. Варто знати, що **інтелектуальні порушення** (далі – ІП) – не є перепорою для включення у соціум. Вже зараз в Україні є багато успішних практик, коли особи з ІП (тобто ті, рівень розумового розвитку яких є нижчим середнього рівня) навчаються в інклюзивних класах, працевлаштовуються, є цілком самостійними у побуті. Світова статистика свідчить, що у світі 92% дорослих з інтелектуальними порушеннями живуть незалежно від родичів чи сім'ї.

їжа

Їжа — це базова, життєво необхідна потреба кожної людини. Проте є особливості розвитку, при яких та чи інша їжа, що є корисною для одних, може стати причиною порушень здоров'я чи навіть смерті для інших. Наприклад, близько 1% людей, що проживають на планеті, мають непереносимість глютену (білок, який містять злакові продукти), значна кількість людей не можуть вживати лактозу, тобто основу всіх молочних продуктів. Більшість осіб з аутизмом мають нетипову харчову поведінку — коли надається перевага їжі лише певного кольору чи консистенції. На жаль, така особливість розвитку наразі є бар'єром для таких осіб, щоб, наприклад, відвідувати дитячий садок чи школу, служити в армії тощо. Тому інклюзія — це також про врахування особливостей харчової переносимості та поведінки всіх учасників суспільних процесів.

Йой, най буде

Зі святом!
від депутата

Напередодні, або 3 грудня, у Міжнародний день осіб з інвалідністю, чи не кожен поважний політик і чиновник вважає за потрібне привітати осіб з інвалідністю з нагоди цього „свята“, подарувати якісь речі, а іноді й час. Саме через укорінення такої недолугої традиції у колі громадських організацій та активістів прижилася інша назва цього „свята“: День Святого Інваліда.

„Йой, най буде“ – думає чиновник, підписуючи акт виконаних робіт на пандус біля ЦНАПу з нахилом у 30% (при нормі до 8%). Так само задоволений собою місцевий депутат, який оцчасливлює всіх осіб з інвалідністю на своєму окрузі продпайком, не враховуючи справжні потреби таких людей.

Варто пам'ятати, що будь-яка допомога і підтримка осіб з інвалідністю має бути спрямована на усунення бар'єрів, надаватися відповідно до індивідуальних потреб та своєчасно.

Довідково: відзначення Міжнародного дня осіб з інвалідністю має на меті привернути увагу до проблем цих людей, захисту їхніх прав, гідності і благополуччя, акцентувати увагу суспільства на перевагах, які воно отримує від участі людей з інвалідністю у політичному, соціальному, економічному і культурному житті.

Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю

13 грудня 2006 року Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй було прийнято **Конвенцію про права осіб з інвалідністю**. Верховна Рада України ратифікувала цей документ через 3 роки – 16 грудня 2009 року – і тим самим зобов'язалася заохочувати, захищати й забезпечувати повне й рівне здійснення всіма особами з інвалідністю всіх прав людини й основоположних свобод.

Принципами цієї Конвенції є:

- a) повага до притаманного людині достоїнства, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності;
- b) недискримінація;
- c) повне й ефективне залучення та включення до суспільства;
- d) повага до особливостей осіб з інвалідністю і прийняття їх як компонента людської різноманітності й частини людства;
- e) рівність можливостей;
- f) доступність;
- g) рівність чоловіків і жінок;
- h) повага до здібностей дітей з інвалідністю, що розвиваються, і повага до права дітей з інвалідністю зберігати свою індивідуальність.

Людина (особа) передусім

Person first language (англ.) — це лінгвістичне правило (принцип), яке ставить **людину передусім**, а саме перед діагнозом, станом здоров'я чи особливостями розвитку. Воно описує, що людина „має“, а не стверджує, якою вона „є“. Це правило покликане уникати маргіналізації чи дегуманізації (свідомо чи підсвідомо) під час обговорення людей з хронічною хворобою чи інвалідністю. Кілька прикладів правильного і помилкового іменування:

правильно ✓

Дитина з синдромом Дауна

Особа з аутизмом

Людина з інвалідністю

Особа з порушеннями зору/
слуху

помилково ✗

даун, даунятко.

аутист

інвалід

сліпий/глухий

Завжди послуговуйтеся цим правилом, коли говорите про людину з інвалідністю!

World Health
Organization

МКФ

Міжнародну класифікацію функціонування, інвалідності (обмежень життєдіяльності) і здоров'я (далі – МКФ) було розроблено і схвалено у 2001 році ВООЗ. Вона базується на біопсихосоціалній моделі інвалідності. МКФ розглядає інвалідність як опис обставин, в яких опинилася людина, а не як постійну ознаку людини.

МКФ цінна тим, що дозволяє описати складові здоров'я, зрозуміти взаємодію між проблемами здоров'я, функціонуванням та інвалідністю і контекстуальними факторами.

Функціонування та обмеження життєдіяльності розглядаються як результат складних взаємодій між біологічними, психологічними та соціальними чинниками. МКФ пропонує єдину мову для вивчення динаміки цих компонентів та їх наслідків, а отже, є основою для розуміння важелів для поліпшення життєвої ситуації людей з інвалідністю.

Більше про МКФ
можна дізнатися тут:

[https://www.unicef.org/ukraine/
media/1461/file/ICF_webinar_
booklet.pdf](https://www.unicef.org/ukraine/media/1461/file/ICF_webinar_booklet.pdf)

Нічого про нас без нас

Нічого про нас без нас (Nothing about us without us – англ.) – це гасло поширює ідею про те, що жодне політичне рішення, яке має вплив на осіб з інвалідністю, не може бути прийняте без повної та безпосередньої участі самих осіб з інвалідністю.

Буквально це означає, що під час розробки різноманітних стратегій, програм, нормативно-правових актів особи з інвалідністю мусять мати можливість брати участь у такій розробці чи, принаймні, висловитися з приводу цих документів.

Це право зафіксоване у Конвенції про права Осі.

Особа з особливими освітніми потребами

Згідно з Законом України „Про освіту“, особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту, є **особою з особливими освітніми потребами**. На сьогодні в Україні не визначено категорії таких осіб, відтак часто відбувається їх ототожнення з особами з інвалідністю, що є неправильним. Адже, наприклад, дитина, що має інвалідність внаслідок діабету, не потребує підтримки в освітньому процесі. Так само, як дитина з числа національних меншин, яка не має інвалідності, але потребує додаткової підтримки у вивченні українською мови, є особою з особливими освітніми потребами.

Психічні порушення розвитку, психічне здоров'я

Психічне здоров'я (за визначенням ВООЗ) – це стан благополуччя, при якому кожна людина може реалізувати свій власний потенціал, справлятися зі звичайними життєвими стресами, продуктивно та плідно працювати, а також здійснювати внесок у життя своєї спільноти. Відсутність психічного здоров'я вважають психічним розладом, що може призвести до набуття інвалідності у випадку порушення в одній або кількох важливих сферах функціонування людини. Збереження психічного здоров'я та інклюзія осіб з **психічними порушеннями розвитку** у життя громади/суспільства є складним, проте вирішуваним завданням на сучасному етапі.

Зверніть також увагу, що поняття „порушення“ є єдино правильним і таким, що не дискримінує, у означенні інвалідності. Не вживайте таких понять, як „вади“, „дефекти“, „аномалії“ тощо.

Розумне пристосування

Згідно з Конвенцією про права ОзІ, **розумне пристосування** — це внесення, коли це потрібно в конкретному випадку, необхідних і підхожих модифікацій і коректив, що не становлять непропорційного чи невинновданого тягара, для цілей забезпечення реалізації або здійснення особами з інвалідністю нарівні з іншими всіх прав людини й основоположних свобод. Прикладом розумного пристосування у контексті забезпечення права на освіту є адаптована навчальна програма для дитини, яка має порушення інтелектуального розвитку, а в контексті забезпечення права на працю та зайнятість — пристосування робочого місця до потреб особи з фізичними порушеннями розвитку чи внесення змін до робочого графіку. Важливо пам'ятати, що забезпечення розумного пристосування є обов'язком держави, яка ратифікувала Конвенцію. І відмова від такого пристосування вважається дискримінацією за ознакою інвалідності.

Сенсорні порушення, сенсорне перевантаження

Випадок, коли один або більше органів чуття людини погано функціонує, називається **сенсорним порушенням**. До органів чуття належать: зір, слух, дотик, смак, нюх, рівновага. Відповідно до сенсорних порушень належать порушення зору і сліпотата, порушення слуху і глухота, розлад сенсорної обробки, а також розлади аутистичного спектру. Як правило, особи з аутизмом часто відчувають **сенсорне перевантаження**, що проявляється у надмірній дратівливості, погіршенні поведінки або раптовій сонливості. До такого стану може призвести надмірна сенсорна стимуляція, наприклад, перебування у людному місці, де є багато запахів, звуків, занадто яскраве освітлення тощо. Важливо попереджувати настання сенсорного перевантаження, у тому числі практикувати сенсорну дієту.

Толерантність

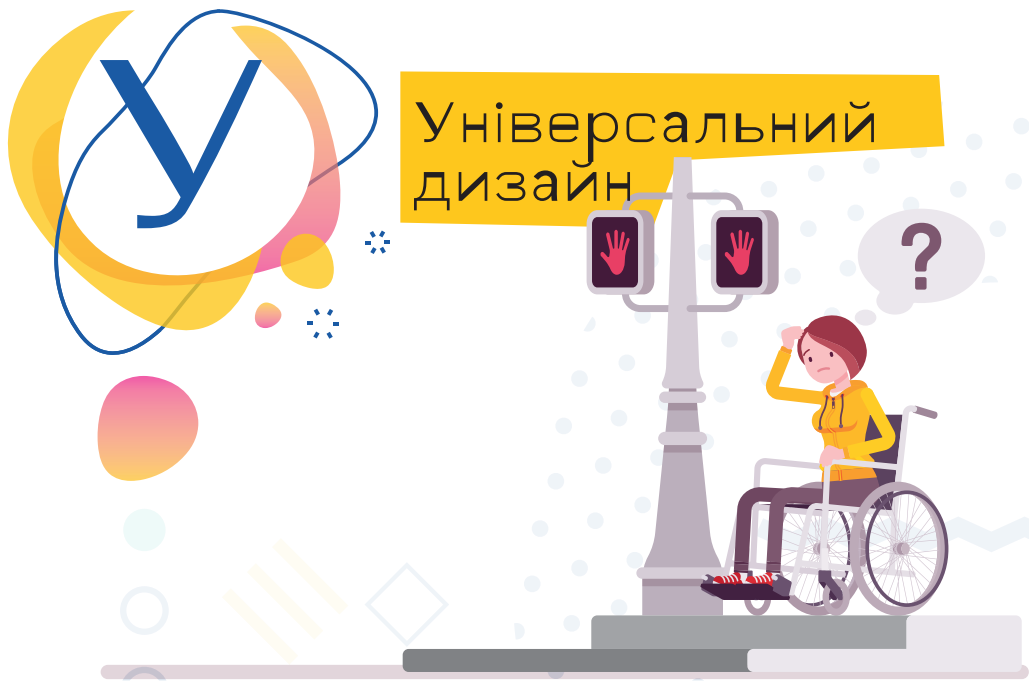
Толерантність – це багатоаспектне поняття, яке трактується наступним чином:

- Готовність постійно і з гідністю сприймати особистість, річ або подію; терпіння, терпимість, витримка, примирення – філософський аспект.
- Повага до свободи іншої людини, її поглядів, думок, поведінки – політичний аспект.
- Милостивість, делікатність, прихильність до іншого – соціологічний аспект.
- Готовність прийняти інших такими, якими вони є, і взаємодіяти з ними на засадах згоди і порозуміння – загальнопедагогічний аспект.

На практиці толерантність до осіб з інвалідністю може проявлятися як визнання права дитини з порушеннями інтелектуального розвитку навчатися разом з однолітками в загальноосвітній школі, включення до танцювального колективу дитини, що має порушення фізичного розвитку, терпимість до людини з порушеннями мовлення чи розладами поведінки.

Універсальний дизайн

Конвенція про права Осі визначає **універсальний дизайн** як дизайн предметів, обстановок, програм та послуг, покликаний зробити їх максимально можливою мірою придатними для використання для всіх людей без необхідності адаптації чи спеціального дизайну.

Універсальний дизайн не стосується виключно осіб з інвалідністю, він – для всіх.

Так, низький бордюр на тротуарі створює безбар'єрне середовище як для особи з інвалідністю, яка пересувається на кріслі колісному, так і для батьків, які везуть дитину в дитячому візку, чи для велосипедиста. Проста та зрозуміла інструкція користування приладом, переважно в картинках, є зручною для всіх людей, у тому числі для тих, хто має інтелектуальні порушення. Написання назв вулиць великими літерами є зручним дизайном для кожного, зокрема для людей з порушеннями зору.

Фізичні порушення

Фізичні порушення – це наявність обмежень у фізичній можливості людини рухатися, координувати дії чи виконувати фізичні вправи. В Україні частіше зустрічається поняття „порушення опорно-рухового апарату“ – це порушення, які виникають унаслідок певного захворювання, що призводить до розладу рухових функцій (наприклад, дитячий церебральний параліч, розсіяний склероз, захворювання кісток), унаслідок травми хребта або ампутації. Інклюзія осіб, які мають фізичні порушення розвитку, досягається в основному шляхом створення доступного, безбар'єрного середовища.

Цікавий, але неприємний факт: лише в Україні і кількох державах колишнього СРСР офіційно прийнята назва діагнозу „дитячий церебральний параліч“, хоча, коли дитині виповниться 18 років, це порушення не зникає. У всьому світі це порушення називають „церебральний параліч“.

Хейт спіч (мова ненависті)

Мова ненависті (hate speech — англ.) — це публічні висловлювання, які включають повідомлення про ворожнечу або зневагу до людини або групи людей через ознаку, характерну для цих груп, скажімо через расу, колір, національне походження, стать, інвалідність, релігію або сексуальну орієнтацію. У багатьох розвинених країнах світу (зокрема, в Канаді, Фінляндії, Нідерландах, Великобританії) вживання мови ненависті вважається кримінальним правопорушенням. В Україні немає прямої норми закону, яка забороняє мову ненависті. Проте правозахисники вважають, що особу, яка вжила такі висловлювання, можна притягнути до відповідальності за статтею 161 Кримінального кодексу України „Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками“.

Цькування

З розвитком інклюзивної освіти, зростанням доступності загальноосвітніх шкіл для дітей з інвалідністю стали, на жаль, непоодинокими факти **цькування (булінгу)** таких дітей. Для запобігання цьому негативному явищу в українське законодавство були внесені зміни, які визначають булінг (цькування) як діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого. За вчинення таких діянь передбачено адміністративна відповідальність.

Члени сім'ї особи з інвалідністю

Мама, тато, брати, сестри, бабусі і дідусі, які проживають разом з особою, що має інвалідність, — це не просто найближчі родичі, але іноді й позитивні опікуни і доглядальники.

Проте йдеться не лише про фінансовий і фізичний внесок, який вкладають рідні в свою дитину/брата/онука, — емоційна, соціальна, психологічна та інші види підтримки є значно вагомішими і ціннішими.

Турбота про членів сім'ї з інвалідністю посилює стрес, погіршує здоров'я, створює проблеми у пошуку зручного місця проживання, освітнього закладу для дитини, впливає на можливість мати більше дітей і зробити кар'єру та узалежнює від підтримки з боку держави і громади.

Водночас особи, які мають досвід інвалідності (experiencing disability – англ.), свідчать і про позитивні сторони: розширення світогляду, усвідомлення своєї внутрішньої сили та посилення згуртованості сім'ї. Члени сім'ї особи з інвалідністю також потребують підтримки і уваги з боку держави і громади. Пам'ятаймо про це.

Широка інклюзія

Коли ми говоримо про інклюзію, маємо пам'ятати, що особливі освітні потреби можуть мати не лише діти з інвалідністю, але й діти, для яких українська мова не є рідною, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах чи пережили насильство, а також ті, що довго хворіли і не мали змоги навчатися.

І, наприклад, мандрівник, який не знає місцевої мови, також потребує інклюзії, тобто бути включеним у життя тієї громади, де він тимчасово перебуває.

„Широка інклюзія“ — це включення всіх осіб, незалежно від будь-яких обставин чи особливостей розвитку, до життя суспільства.

В Конвенції про права ОЗІ не йдеться про право на щастя, але ми переконані, що воно має бути основоположним! Адже **щастя** — це виховуватися в сім'ї, де тебе люблять, це мати друзів і можливість навчатися разом з ними, це займатися улюбленою справою і мати сім'ю, це почуватися цінним і мати можливість донести про це будь-якими можливими засобами комунікації! Щастя — це ошчасливлувати когось своєю підтримкою, розумінням і дружбою. А що робить щасливим тебе?

A large rectangular area with a dashed blue border, intended for writing an answer to the question above.

Юридично встановлені гарантії

Юридичні гарантії – це норми права, які становлять у своїй сукупності правовий механізм, покликаний сприяти реалізації законів. Юридичними гарантіями прав та свобод людини і громадянина є насамперед норми Конституції та інших законів України, які містять гарантії або є гарантіями. До таких гарантій, згідно з Конвенцією ООН про права осіб з інвалідністю, зокрема, належать:

- повне користування правами людини і свободами без дискримінації;
- рівний та ефективний правовий захист від дискримінації на будь-якому ґрунті;
- всебічний розвиток, поліпшення становища та розширення прав і можливостей жінок з інвалідністю;
- політичні права й можливість користуватися ними нарівні з іншими;
- дотримання законодавства про захист даних, щоб забезпечити конфіденційність і недоторканність приватного життя осіб з інвалідністю.

Я – людина

Бути людиною – це усвідомлено проявляти щодо інших людей і живих істот такі риси, як альтруїзм (безкорисливе прагнення до діяльності на благо інших), моральність (сукупність життєвих правил поведінки, що реалізують альтруїзм і пригнічують егоїзм) і силу волі для реалізації альтруїзму і моральності. **Я – людина**, бо поважаю всіх людей, визнаю унікальність кожного і його/її право на самореалізацію. **Я – людина**, бо вболіваю за інших і щиро прагну допомогти їм у складних життєвих обставинах. **Я – людина**, бо шаную різноманіття і з радістю приймаю кожную людину як частину інклюзивного суспільства.